

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ, АСПРАНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 2(16), 2025

Мукачево

УДК001(051)(045)''540*6''

НЗ4

Рекомендовано до поширення через мережу
Інтернет
Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол №9 від 15 грудня 2025 р.)

Головний редактор:

Туріс Інгрід Юріївна – проректор з науково-педагогічної роботи, кандидат філологічних наук, доцент, Мукачівський державний університет.

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М., директор наукової бібліотеки, Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабацій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент.

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти.

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор.

Коробка Юлія Віталіївна – к.і.н., доцент, завідувач кафедри готельно-ресторанної і музейної справи

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент.

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор.

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н.

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор.

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук.

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання.

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту

Черепаня Наталія Іванівна – к.пед.н., доцент

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

3. Вовчаста Н., Байрамова О., Чорна Г. Розвиток навичок креативного мислення у здобувачів вищої освіти. *Український педагогічний журнал*. 2022. Вип. 1. С. 67-97.
4. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://man.osv.org.ua/derzhavni-standarti-14-17-43-22-12-2023/>.
5. Жидкова Н. Критичне мислення у розвитку творчості учнів на уроках суспільствознавчих предметів. *Український педагогічний журнал*. 2020. Вип. 4. С. 180-191.
6. Кустов А. В., Алексеева Ю. А. Мислення: психологічні, психопатологічні та психотерапевтичні аспекти: навч. посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 324 с.
7. Макаренко Н. М. Психологічні чинники розвитку креативного мислення майбутніх практичних психологів: автор. дис. ... канд. псих. наук. Київ, 2008. 20 с.
8. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Педагогічна думка. 2001. С. 323.
9. Сучасний психологічний словник / за ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зінченко. Київ: Прайм-Єврознак, 2008. 490 с.
10. Ткачова Н. О., Думбур О. А. Креативне мислення як педагогічна категорія. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstreams/d965b49d-ba3c-4615-8c10-7f986f17b2ca/download>.
11. Філософський енциклопедичний словник / редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін. Київ: Абрис, 2002. Том VI. 742 с.
12. Шахіна І. Ю., Цимбал Т. О. Формування креативного мислення молодших школярів у процесі навчання. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 3. С. 125–131.

УДК 37.016:81-028.31-028.16:811.111(045)

Катреняк Х.Ю.

здобувач вищої освіти ОС Бакалавр,
спеціальність 014.021

«Середня освіта (Англійська мова і література)»,
Мукачівський державний університет

Гаранко В.І.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ МОНОЛОГІЧНОГО УСНОГО МОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті висвітлено теоретичні й методичні підходи до формування усного монологічного мовлення учнів. Розкрито особливості спонтанного й підготовленого висловлювання та подано ефективні прийоми й вправи для розвитку зв'язного мовлення і комунікативної активності. Обґрунтовано, що поєднання умовно-комунікативного та продуктивного підходів підвищує результативність навчання англійського монологічного мовлення.

Ключові слова: монологічне мовлення, спонтанність, підготовлене висловлювання, комунікативна активність, умовно-комунікативний підхід, продуктивний підхід.

The article outlines the theoretical and methodological approaches to developing students' oral monologic speech. It describes the features of spontaneous and prepared utterances and

presents effective techniques and exercises for fostering coherent speech and communicative activity. It is argued that combining the semi-communicative and productive approaches increases the effectiveness of teaching English monologic speech.

Keywords: *monologic speech, spontaneity, prepared utterance, communicative activity, semi-communicative approach, productive approach.*

У сучасному процесі навчання іноземних мов особлива увага приділяється розвитку усного мовлення школярів, оскільки саме воно забезпечує ефективну комунікацію та формування комунікативної компетентності. Усне мовлення розглядається як вид мовленнєвої діяльності, який здійснюється через звучання та сприймається на слух. Воно передбачає одночасне використання вербальних і невербальних засобів для досягнення комунікативної мети [3].

Спонтанне висловлювання формується безпосередньо під час комунікації, без готових зразків або попередньої підготовки, з одночасним підбором мовних засобів залежно від конкретної ситуації [2]. Для його розвитку застосовують рольові ігри, дискусії, короткі імпровізовані виступи та відповіді на питання, що стимулює мислення та комунікативну активність учнів.

Монологічне мовлення передбачає послідовне відтворення інформації та побудову зв'язного тексту. Формування монологічного мовлення ефективно при наявності достатнього мовного запасу, знання граматичних структур та вміння їх поєднувати у власних висловлюваннях. Один із результативних методичних прийомів – поступовий переказ текстів: спочатку відтворення основного змісту, а згодом – переказ власними словами. Вибір текстів має стимулювати мислення, формувати вміння висловлювати власну позицію та комунікативну ініціативу учнів [4].

Ефективність формування монологічного мовлення забезпечується поєднанням підготовлених і спонтанних висловлювань. Навіть прості несподівані вправи розвивають базові комунікативні навички, допомагають учням мислити та висловлювати думки одночасно. Робота над монологом може включати переказ тексту, використання ключових слів і зміну точки зору оповідача, що сприяє розвитку логічного мислення та послідовності викладу

[2].

Методичні аспекти формування монологічного мовлення включають:

- логічне розгортання думки;
- поєднання структурно-композиційних елементів монологу;
- добір мовних засобів відповідно до ситуації та мети спілкування;
- розвиток здатності передавати зміст побаченого, почутого чи прочитаного;
- формування вміння висловлювати власну позицію та аргументувати її.

Приклади вправ для розвитку монологічного мовлення:

1. «Toy spotlight» – учні описують улюблену іграшку, використовуючи прикметники, та пояснюють свій вибір (лексика: adjectives, phrases for expressing preferences; граматики: Present Simple, конструкції I like / I prefer).

2. «Friend profile» – учні складають монолог-опис друга: ім'я, вік, зовнішність, характер, спільні захоплення, а потім презентують класу (лексика: vocabulary for appearance, personality, hobbies; граматики: Present Simple, have got, possessive pronouns).

3. «My ideal space» – учні уявляють власну кімнату, описують її 5–7 реченнями та порівнюють з іншими описами (лексика: furniture, colors, prepositions of place; граматики: There is / There are, Present Simple).

4. «Describe the interactive scene» – робота з інтерактивним або друкованим зображенням, де учні описують людей, предмети, дії, додають власні елементи та обговорюють зміни (лексика: action verbs, adverbs, expressions for describing scenes; граматики: Present Continuous, relative clauses, simple connectors like and, but).

5. «Decision time» – учні обирають один із двох запропонованих об'єктів або місць, аргументують свій вибір і порівнюють його з вибором партнера (лексика: expressions for giving opinions and reasons, comparative structures; граматики: comparatives, because, I think / In my opinion).

Для розвитку монологічного мовлення застосовуються два підходи:

- умовно-комунікативний – створює ситуації, наближені до реального спілкування (Бігич, [1]);
 - продуктивний – спрямований на самостійне формування висловлювань із застосуванням лексики та граматики (Scrivener, [5]).
- Комбінація цих підходів дозволяє збалансувати тренувальний і творчий аспекти роботи та підвищує ефективність навчання.

Формування монологічного мовлення у школярів найбільш ефективно при поєднанні підготовлених і спонтанних висловлювань, що одночасно розвиває мовленнєві навички, логічне мислення та комунікативну ініціативу. Використання практичних вправ допомагає аргументувати власну позицію і послідовно викладати думки. Головною метою уроків англійської мови є підготовка учнів до самостійного виконання комунікативних завдань і критичного сприйняття інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б., Коваленко І. В., Олійник А. І., Скуратівська В. Б. Методика навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх закладах. Київ: Ленвіт, 2020. 336 с.
2. Власенко Л. Формування навичок усного спонтанного мовлення в учнів основної школи. *Іноземні мови*. 2020. № 3. С. 15–20.
3. Шендерук І. Усне і писемне мовлення як форми мови. Науково-методичні роботи студентів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань: УДПУ ім. П. Тичини, 2020. URL: <https://surl.li/sfuahj>.
4. Яковчук М. Навчання іншомовного монологічного мовлення учнів 7–9 класів гімназій з використанням компетентісно орієнтованих технологій. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 235–245. URL: <https://surl.li/uxhuij>.
5. Scrivener J. *Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching*. 3rd ed. Oxford: Macmillan Education, 2022. 432 p.

УДК 37.012-047.44:373.2.015.31:17.022.1(045)

Мішко М.В.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 012 Дошкільна освіта,
Мукачівський державний університет

Попович О.М.

доктор педагогічних наук, професор,
декан педагогічного факультету,
Мукачівський державний університет